

ЩОДО НАГАЛЬНИХ ПИТАНЬ СТОСОВНО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Глібко С.В.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
директор НДІ правового забезпечення
інноваційного розвитку НАПрН України
ORSID <https://orcid.org/0000-0003-3398-9276>*

Любчич А.М.,

*кандидат юридичних наук, учений секретар
НДІ правового забезпечення інноваційного
розвитку НАПрН України
ORSID <https://orcid.org/0000-0002-6492-4179>*

Подрез-Ряполова І.В.,

*науковий співробітник,
НДІ правового забезпечення
інноваційного розвитку НАПрН України
ORSID <https://orcid.org/000-0002-8802-144>*

Перехід до інноваційної моделі розвитку національної економіки є одним з першочергових завдань державної політики, що безпосередньо пов'язано з встановленням ефективного правового регулювання інноваційної діяльності, яке може бути забезпечено існуванням дієвої нормативно–правової бази.

На даний час основною проблемою стосовно правового регулювання інноваційної діяльності є потреба вдосконалення чинного законодавства, що забезпечує функціонування й розвиток інноваційного процесу в Україні та необхідність розвитку нормативно-правової бази стимулювання інноваційної діяльності.

З метою вдосконалення чинного правового регулювання інноваційної діяльності запропоновано низку змін до законів у вказаній сфері, прийняття яких забезпечить створення ефективного механізму функціонування національної інноваційної системи.

Так, в зв'язку з відсутністю в чинному законодавстві єдиної системи визначення пріоритетів розвитку як самої національної інноваційної системи так і окремих напрямів економіки та чіткого визначення суб'єктів та об'єктів національної інноваційної системи пропонується внести відповідні зміни до Закону України «Про інноваційну діяльність» [1] та об'єднати положення Законів України «Про пріоритетні напрямки інноваційної діяльності» [2], «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» [3] та «Про Загальнодержавну комплексну програму розвитку високих наукоємних технологій» [4].

Крім того, враховуючи відсутність в Україні системи трансферу технологій та наявність обмежень щодо укладення договорів у сфері трансферу технологій, пропонується внесення змін до Закону України «Про державне

регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» [5], до Закону України «Про вищу освіту» [6], до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [7] щодо умов укладання відповідних договорів, визначення компетенції всіх учасників мережі трансферу технологій та передбачення обов'язкової участі в мережі трансферу технологій наукових установ, закладів вищої освіти та наукових парків з обов'язковою реєстрацією в відповідній мережі всіх учасників.

В свою чергу, неефективність функціонування наукових парків в Україні за певними критеріями потребує внесення відповідних змін до Закону України «Про наукові парки» [8], що призведе до закріплення статусу наукових парків як ключових елементів мережі трансферу технологій потребує.

Слід підкреслити, що на даний час в Україні спостерігається динамічний розвиток ринку стартап-компаній, що зумовлює актуальність у визначенні особливостей правового регулювання діяльності цих суб'єктів. В національному законодавстві відсутнє розуміння стартапу як науково-технологічного проекту та юридичної особи, в зв'язку з чим пропонується внести зміни до чинного законодавства шляхом визначення місця стартапів в інноваційній системі та регламентації підстав бюджетної підтримки стартапів (з врахуванням можливості діяльності стартапів у формі малих та середніх підприємств та встановленням залежності статусу стартапів від наукоємної частини в проекті).

Таким чином, внесення запропонованих змін в чинне законодавство повинно забезпечити послідовний розвиток та стале функціонування національної інноваційної системи.

Пропозиції щодо питань, які потребують законодавчого врегулювання

№ з/п	Питання, які потребують законодавчого врегулювання (орієнтована назва законопроекту, його мета та предмет регулювання)	Обґрунтування необхідності розроблення законопроекту, очікувані правові та інші наслідки його прийняття як закону
1	<p>1. Внесення змін до Закону України «Про інноваційну діяльність» з метою визначення чіткого суб'єктного складу учасників національної інноваційної системи та об'єктів регулювання та застосування механізму державної підтримки до інноваційної діяльності.</p> <p>2. Об'єднання Закону України «Про пріоритетні напрямки інноваційної діяльності», Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку</p>	<p><i>Обґрунтування необхідності:</i></p> <p>(1) Відсутність чіткого визначення суб'єктів та об'єктів національної інноваційної системи.</p> <p>(2) На законодавчому рівні не регламентована єдина система визначення пріоритетів розвитку як самої національної інноваційної системи так і окремих напрямів економіки.</p> <p><i>Наслідки:</i></p> <p>Створення ефективного механізму функціонування національної інноваційної системи та визначення критеріїв для фінансової підтримки інноваційної діяльності.</p>

	науки і техніки» та Закону України «Про Загальнодержавну комплексну програму розвитку високих наукоємних технологій».	
2	<p>1. Внесення до Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій», до Закону України «Про вищу освіту», до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» змін щодо обов'язкової участі в мережі трансферу технологій наукових установ, закладів вищої освіти та наукових парків з обов'язковою реєстрацією в відповідній мережі всіх учасників.</p> <p>2. Внесення змін в Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» щодо визначення компетенції всіх учасників мережі трансферу технологій.</p>	<p><i>Обґрунтування необхідності:</i> Відсутність в Україні системи трансферу технологій. При реєстрації трансферу технологій як приватної особи фактично відсутня мережа трансферу технологій. <i>Наслідки:</i> Перехід до реальної комерціалізації наукових розробок.</p>
3	Внесення в Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» змін щодо умов укладання за яких суб'єкту господарювання вигідно було б продавати не саму технологію, а товар, який виготовлений на території України за допомогою неї та розширити коло суб'єктів, які можуть створювати та реалізовувати технології.	<p><i>Обґрунтування необхідності:</i> (1) На законодавчому рівні у договорі трансферу технологій встановлена обмеженість щодо укладення договорів у сфері трансферу технологій, а саме: обмеження обсягу виробництва продукції; обмеження, які суперечать законодавству, стосовно використання майнових прав на технології та їх складові; заборона використання аналогічних або більш досконалих технологій та їх складових; заборона або обмеження експорту продукції, виготовленої із застосуванням технології; обмеження експорту технологій також можуть бути зумовлені міркуваннями національної безпеки; обмеження в удосконаленні отриманої технології, нерівноправні умови обміну наступними змінами, обмеження кількості, виду і ціни продукції, що буде вироблятися одержувачами технологій територіальна обмеженість передачі технологій в закордонні країни. (2) Використання технології залишається доступним лише обмеженому колу суб'єктів її трансферу тому, що створити технології мають лише держава (через систему існуючих науково-дослідних установ та вищих навчальних закладів) та потужні транснаціональні корпорації (через</p>

		<p>систему створених ними наукових підрозділів, що покликані виробляти наукоємні продукти для їх наступного використання у власній господарській діяльності).</p> <p><i>Наслідки:</i></p> <p>Системна модернізація механізму трансферу технологій на законодавчому рівні та дерегуляція трансферу технологій шляхом спрощення умов та процедур передачі технологій в закордонні країни з України до іноземних фахівців на законодавчому рівні дозволить Україні відбутися як впливовий гравець на світовому науковому рівні.</p>
4	<p>1. Внесення змін до Закону України «Про наукові парки» щодо введення наукової ради як наглядового органу для визначення напрямів роботи наукового парку та контролю за виконавчим органом управління наукового парку.</p> <p>2. Внесення змін до Закону України «Про наукові парки» щодо можливості в статутному капіталі приватних осіб мати переважну частку при праві наукової ради накладати вето на рішення виконавчих органів в певних випадках.</p> <p>3. Внесення змін до Закону України «Про наукові парки» щодо звільнення від доходу на прибуток науковців засновника (наукових установ, закладів вищої освіти), які інвестують свої кошти в наукові парки.</p>	<p><i>Обґрунтування необхідності:</i></p> <p>Неефективність функціонування наукових парків в Україні:</p> <p>(1) Відсутність можливості ефективного залучення приватних коштів та заохочення науковців до участі в наук парках.</p> <p>(2) Непрозорість системи управління науковими парками.</p> <p>(3) Необхідність спрощеного використання основних фондів державних установ-засновників наукових парків.</p> <p><i>Наслідки:</i></p> <p>Закріплення статусу наукових парків як ключових елементів мережі трансферу технологій.</p>
5	<p>1. Визначити місце стартапів в інноваційній системі в Законі України «Про інноваційну діяльність».</p> <p>2. Визначити залежність статусу стартапів від наукоємної частини в проекті.</p> <p>3. Визначити в Законі України «Про інноваційну діяльність» підстави бюджетної підтримки стартапів та врахувати при цьому можливість діяльності стартапів як малих та середніх підприємств.</p>	<p><i>Обґрунтування необхідності:</i></p> <p>Відсутність розуміння стартапу як науково-технологічного проекту та юридичної особи в законодавстві України:</p> <p>(1) Неможливість здійснення підтримки стартапу за рахунок бюджетного фінансування а також відсутність чіткого розуміння режиму підтримки стартапів за рахунок приватних коштів.</p> <p>(2) Відсутність законодавчого відмежування стартапів від малих та середніх підприємств та їх особливостей в зв'язку з наукоємною частиною їх характеристики.</p> <p><i>Наслідки:</i></p> <p>Створення умов для прозорого фінансування комерціалізації наукових розробок.</p>

Література:

1. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> [дата звернення: 15.10.2019].
2. Про пріоритетні напрямки інноваційної діяльності: Закон України від 08.09.2011 р. № 3715-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17> [дата звернення: 15.10.2019].
3. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки: Закон України від 11.07.2001 р. № 2623-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-14> [дата звернення: 15.10.2019].
4. Про Загальнодержавну комплексну програму розвитку високих наукоємних технологій: Закон України від 09.04.2004 р. № 1676-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1676-15> [дата звернення: 15.10.2019].
5. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій: Закон України від 14.09.2006 р. № 143-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-16> [дата звернення: 15.10.2019].
6. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> [дата звернення: 15.10.2019].
7. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19> [дата звернення: 15.10.2019].
8. Про наукові парки: Закон України від 25.06.2009 р. № 1563-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1563-17> [дата звернення: 15.10.2019].